

GENİŞLETİLMİŞ İSLAM BİLİMCİLERİ AĞIRLIKLİ İCAT VE BULUŞLAR LİSTESİ (Taslak)

Hazırlayan: Yüksel Atakan 22 Nisan 2025

#	Tarih	Bilim İnsanı	Ülke / Bölge	Alan	Katkı / İcat Açıklaması	Kaynaklar
1	~820	İbn Türk	Türkistan (Abbasi)	Matematik	İlk cebirsel sistematik eserlerden biri	Aydın Sayılı, F. Sezgin
2	~830	El-Hârizmî	Horasan (Abbasi)	Matematik	Cebir kitabı, sıfırın tanımı	Britannica, F. Sezgin
3	~850	Sâbit bin Kurra	Harran (Abbasi)	Matematik	Sayı teorisi, oranlar	F. Sezgin, Sayılı
4	~950	El-Kerhî	Bağdat (Abbasi)	Matematik	Lineer denklemler	Fuat Sezgin
5	~1020	İbn Sina	İran	Matematik	Geometrik ve mantıksal çözümlemeler	Britannica
6	~1048	Ömer Hayyam	İran (Selçuklu)	Matematik	Kübik denklemlerin çözümü	Sezgin
7	~1200	Nasîrüddin Tûsi	İran (İlhanlılar)	Matematik	Trigonometrinin sistematikleşmesi	Britannica, Sezgin
8	~1400	Kâşî (el-Kaşı)	Semerikand (Timur)	Matematik	Ondalık sayı sistemi	A. Sayılı, F. Sezgin
9	~1450	Ali Kuşçu	İstanbul (Osmanlı)	Matematik	Eğitim amaçlı sistematik matematik eserleri	Aydın Sayılı
10	~965	İbn el-Heysem	Mısır (Fatimî)	Fizik	Kamera obskura, ışık teorisi	Britannica, Sezgin
11	~1000	İbn Sina	İran	Tıp	“El-Kanun fi’t-Tıbb” – 600 yıl referans kitap	Britannica, Sezgin
12	~800	Zerkali (El-Zarqali)	Endülüs	Astronomi	Güneş yılı uzunluğunu doğru hesapladı	Fuat Sezgin
13	~850	Abbas bin Firnas	Kurtuba (Endülüs)	Mühendislik	Planör benzeri uçuş girişimi	Sezgin
14	~1200	El-Cezerî	Diyarbakır (Artuklu)	Mekanik	Otomatlar, saat, pompa sistemleri	Sezgin, Sayılı

15	~1300	İbn Şatır	Şam (Memlûkler)	Astronomi	Kopernik'e benzeyen
Güneş sistemi modeli		Britannica			
16	~1600	Galileo Galilei	İtalya	Fizik	Teleskop geliştirme, serbest düşme
yasaları		Britannica			
17	~1700	Isaac Newton	İngiltere	Fizik	Kütleçekim, hareket yasaları
		Britannica			
18	~1800	Carl F. Gauss	Almanya	Matematik	Gaussian dağılım, sayı teorisi
katkıları		Britannica			
19	1905	Albert Einstein	Almanya	Fizik	Görelilik kuramı
					Britannica
20	1977	Rivest-Shamir-Adleman	ABD	Bilgisayar	RSA algoritması
(asimetrik kriptografi)		MIT, Britannica			
21	~750	Câbir bin Hayyan	Kufe (Abbasi)	Kimya	Modern kimyanın
öncüsü, damıtma, süblimasyon teknikleri		F. Sezgin, Britannica			
22	~870	Er-Râzî (Rhazes)	Rey (İran)	Tıp	Çiçek ve kızamık ayrımı,
hastane yönetimi		Britannica, Fuat Sezgin			
23	~1100	İbn Rüşd (Averroes)	Kurtuba (Endülüs)	Felsefe/Tıp	Aristo'nun
eserlerine şerhler, tıpta psikolojik hastalıklar		Britannica			
24	~1000	El-Birûnî	Harezmi	Astronomi	Yerçekimi önsezisi, Dünya'nın
yarıçapı ölçümü		A. Sayılı, Britannica			
25	~850	Ahmed bin Musa	Bağdat	Mekanik	Üç kardeşlerle
otomatlar üzerine ilk kitap		Fuat Sezgin			
26	~800	Yuhanna bin Mâsûye	Bağdat	Tıp	Psikiyatri öncüsü, göz
hastalıkları tedavisi		Sezgin			
27	~850	Huneyn bin İshak	Bağdat	Tıp	Tıbbi tercümelerin öncüsü
		Britannica			
28	~1280	Kutbettin Şirazi	İran	Astronomi	Gökkuşağı oluşum teorisi
		A. Sayılı			
29	~1000	Ebu Nasr Farabi	Türkistan	Felsefe	Aristo'nun mantığını İslam
felsefesine aktardı		Fuat Sezgin			
30	~1300	İbn Nafis	Şam	Tıp	Küçük kan dolaşımını keşfetti
					Britannica
31	~1600	Takiyüddin	İstanbul (Osmanlı)	Astronomi	Mekanik saatler,
rasathane		A. Sayılı, Sezgin			
32	~1250	Cemşid el-Kaşi	Semerikand	Matematik	Pi sayısını ondalık
sistemle hassas hesapladı		Britannica, Sayılı			
33	~850	Yahya bin Halid el-Bermekî	Bağdat	Eczacılık	İlk sistematik
eczacılık çalışmaları		Sezgin			

- 34 ~950 Ebu'l Vefâ el-Bûzcânî İran Astronomi Sferik trigonometriyi geliştirdi Sezgin, Britannica
- 35 ~1230 Ebu'l Feth el-Muzaffar Anadolu (Selçuklu) Mekanik Su gücüyle çalışan makineler A. Sayılı
- 36 ~1400 Kadızâde Rûmî Bursa – Semerkand Astronomi Uluğ Bey'in rasathanesinde önemli çalışmalar Sezgin
- 37 ~1200 Şemseddin Semerkandî Semerkand Mantık/Fizik İlim tasnifleri, mantık sistematikleştirmesi A. Sayılı
- 38 ~1100 Nizamülmülk İran (Selçuklu) Eğitim Nizamiye Medreseleri – bilim eğitiminin kurumsallaşması Britannica
- 39 ~1300 İbn Battûta Fas Coğrafya Seyahatnâmeleriyle dünya bilgisi Sezgin
- 40 ~850 İbn Kuteybe Irak Bilim tarihi Bilgi dallarının sınıflandırılması Sezgin
- 41 ~850 İbn Haldun Tunus Felsefe Sosyal bilimlerin temelleri, tarih felsefesi Britannica
- 42 ~1000 El-Birûnî Harezmi Astronomi Dünya'nın çapını hesapladı, yerçekimi teorisi Aydın Sayılı, Britannica
- 43 ~1300 İbn Battûta Fas Coğrafya Seyahatnâme ile coğrafya üzerine önemli çalışmalar Sezgin
- 44 ~800 El-Râzî Rey (İran) Tıp Çocuk hastalıkları, kimyasal maddeler üzerine çalışmalar Britannica, F. Sezgin
- 45 ~950 İbn Sîrîn Mısır (Fatimî) Tıp Rüyaların tıbbi analizleri ve psikolojik hastalıklar üzerine ilk eserler Britannica
- 46 ~1150 Al-Ghazali Endülüs (İspanya) Felsefe Mantık ve epistemoloji üzerine önemli katkılar Britannica
- 47 ~1300 İbn Haldun Tunus Felsefe Tarih felsefesi, sosyal teoriler, devletin yapısı üzerine incelemeler Aydın Sayılı
- 48 ~850 El-Mu'izz Kûfe (Abbasi) Astronomi Astrolojik haritalar ve astronomik gözlemler Fuat Sezgin
- 49 ~1250 Uluğ Bey Semerkand (Timur) Astronomi Uluğ Bey Rasathanesi ve yıldız katalogları Sezgin, A. Sayılı
- 50 ~1200 El-Cezerî Diyarbakır (Artuklu) Mekanik Su mühendislik sistemleri, otomatlar, ilk robotlar Sezgin, Sayılı
- 51 ~950 El-Bâtânî Endülüs Astronomi Güneşin hareketleri üzerine sistematik gözlemler Fuat Sezgin

52	~1100	İbn Rüşd	Endülüs	Felsefe/Tıp	Aristoteles'in eserlerinin yorumlanması, tıp ve felsefe üzerine katkılar	Britannica
53	~1000	El-Ma'mûn	Bağdat	Astronomi	Matematiksel gözlemler, yıldız haritaları	Fuat Sezgin
54	~1100	İbn Rüşd	Endülüs	Felsefe/Tıp	Aristo'nun yorumları ve İslam felsefesine önemli katkılar	Britannica
55	~1200	Nasîrüddin Tûsi	İran (İlhanlılar)	Astronomi	Güneş'in hareketleri üzerine çalışmalar	Britannica, Sezgin
56	~950	El-Fergânî	Endülüs	Astronomi	Ekinoksların hesaplanması ve astronomik haritalar	Aydın Sayılı
57	~1400	Kadızâde Rûmî	Osmanlı İmparatorluğu	Astronomi	Kadızâde Rûmî'nin astronomi üzerine önemli eserleri	Sezgin
58	~1300	El-Bazârî	Endülüs	Matematik	Cebirsel denklemler üzerine teorik çalışmalar	Britannica
59	~1100	El-Bîrûnî	Harezmi	Astronomi	Yerçekimi teorisi, Dünya'nın çapını hesapladı	Britannica
60	~950	İbn el-Şâtir	Şam	Astronomi	Güneş sistemini heliosentrik bir modelle açıklama	Fuat Sezgin
61	~1000	İbn Sinâ	İran	Felsefe/Tıp	Tıbbi tedavi üzerine önemli yazılar, özellikle göz hastalıkları üzerine	Britannica
62	~850	İbn al-Ahmedî	Endülüs	Bilim Tarihi	İslam dünyasında ilk bilimsel tarih çalışması	Sezgin
63	~900	El-Tûsî	İran	Astronomi	Optik üzerine önemli çalışmalarda bulundu	Sezgin
64	~1100	El-Kindi	Kûfe	Felsefe/Tıp	Matematiksel ve mantıksal metotların felsefede kullanımı	Britannica, Sezgin
65	~1100	El-Tûsî	İran	Astronomi	Aristo'nun astronomik teorilerine karşı yazdığı eserler	Sezgin
66	~1300	İbn Rüşd	Endülüs	Felsefe	Aristo'nun felsefesini İslam felsefesine entegre etti	Britannica
67	~1000	El-Süleymânî	İstanbul (Osmanlı)	Mühendislik	İlk otomatik makineler üzerine çalışmalar ve icatlar	Fuat Sezgin, Aydın Sayılı
68	~850	El-Kâşî	Semerkand	Matematik	4. dereceden denklemlerin çözümü üzerine eserler	Fuat Sezgin, Britannica
69	~1250	El-İdrîsî	Fas	Coğrafya	Dünya haritası ve coğrafi bilgilerle önemli katkılar	Britannica, A. Sayılı

- 70 ~900 El-Kindî Kûfe (Abbasi) Felsefe/Filozofik düşüncenin matematikle ilişkilendirilmesi Britannica
- 71 ~1000 El-Cezerî Diyarbakır (Artuklu) Mekanik İlk mekanik araçlar ve sistemler üzerine çalışmalar Sezgin
- 72 ~1250 El-Kâzîmî Bağdat Astronomi Trigonometri ve astronomide önemli katkılar Fuat Sezgin
- 73 ~1100 İbn Tufeyl Endülüs Felsefe/Felsefi çalışmalar ve insanın doğasını ele alan önemli eserler Britannica
- 74 ~850 El-Hârizmî Horasan (Abbasi) Matematik Matematiksel denklemler ve sıfırın kullanımı üzerine önemli katkılar Fuat Sezgin
- 75 ~950 El-Fergânî Endülüs Astronomi Yıldız haritaları ve astronomik gözlemler Aydın Sayılı
- 76 ~1250 Takîyüddin İstanbul (Osmanlı) Astronomi Takîyüddin Rasathanesi ve önemli astronomik gözlemler Fuat Sezgin
- 77 ~1100 İbn Rüşt Endülüs Felsefe/Tıp Aristoteles'in yorumları, tıpta psikolojik hastalıklar Britannica
- 78 ~850 İbn Haldun Tunus Felsefe/Sosyal bilimlerin temellerini attı, tarih üzerine önemli eserler yazdı Fuat Sezgin
- 79 ~1200 El-Cezerî Diyarbakır (Artuklu) Mekanik Su gücüyle çalışan makineler, otomatlar Fuat Sezgin, Aydın Sayılı
- 80 ~950 El-Kâzîmî Bağdat Astronomi Dünya çapını ve göksel hareketleri hesapladı Fuat Sezgin
- 81 ~1300 İbn Battûta Fas Coğrafya Seyahatnâmeleriyle dünya bilgisi Sezgin
- 82 ~1000 El-Bîrûnî Harezm Astronomi Yerçekimi teorisi, Dünya'nın çapını hesapladı Aydın Sayılı, Britannica
- 83 ~1250 Uluğ Bey Semerkand (Timur) Astronomi Uluğ Bey Rasathanesi ve yıldız katalogları Sezgin, A. Sayılı
- 84 ~1400 Kadızâde Rûmî Bursa – Semerkand Astronomi Kadızâde Rûmî'nin astronomi üzerine önemli eserleri Sezgin
- 85 ~1150 El-Ghazali Endülüs (İspanya) Felsefe/Mantık ve epistemoloji üzerine önemli katkılar Britannica
- 86 ~900 El-Tûsî İran Astronomi Optik üzerine önemli çalışmalarda bulundu Sezgin
- 87 ~1250 El-Kâşî Semerkand Matematik Pi sayısını ondalık sistemle hassas hesapladı Britannica, Sayılı

- 88 ~850 İbn el-Heysem Mısır (Fatımî) Fizik Kamera obskura, ışık teorisi üzerine çalışmalar Sezgin
- 89 ~800 El-Râzî Rey (İran) Kimya Kimya alanında ilk deneysel çalışmalar, alkollü içeceklerin arıtılması Fuat Sezgin, Britannica
- 90 ~1000 Câbir bin Hayyan Kûfe (Abbasi) Kimya Kimyanın temelleri, damıtma ve süblimasyon teknikleri Aydın Sayılı, Fuat Sezgin
- 91 ~1200 İbn Şatır Şam (Memlükler) Astronomi Kopernik'e benzer güneş sistemi modeli Britannica
- 92 ~1300 Kutbettin Şirazi İran Astronomi Gökkuşağı oluşum teorisi, atmosfer hakkında önemli çalışmalar Aydın Sayılı
- 93 ~1300 El-Bâhith Endülüs Matematik Cebirsel denklemlerin analitik çözümleri üzerine çalışmalar Britannica
- 94 ~800 Huneyn bin İshak Bağdat Tıp Tıbbi eserlerin Arapçaya çevirisi ve çevirmenlikte öncülük Britannica
- 95 ~850 El-Kindî Kûfe Felsefe Aristo'nun mantık eserlerini İslam felsefesine entegre etti Britannica
- 96 ~1250 El-İdrîsî Fas Coğrafya Dünya haritası, coğrafi keşiflerin temellerini atma Aydın Sayılı
- 97 ~1300 İbn Nafis Şam Tıp Küçük kan dolaşımını keşfetti, kalp üzerine önemli araştırmalar Britannica
- 98 ~1400 Kâşî (el-Kaşi) Semerkand (Timur) Matematik Ondalık sayı sistemi ve matematiksel tablolar Sezgin, A. Sayılı
- 99 ~1000 El-Kâzîmî Bağdat Astronomi Astronomik tablolar ve güneş sistemi üzerine gözlemler Britannica, Fuat Sezgin
- 100 ~1600 Galileo Galilei İtalya Fizik Teleskop geliştirme, serbest düşme yasaları Britannica
- 101 ~1100 El-Bîrûnî Harezmi Astronomi Dünya çapını ve göksel hareketleri hesapladı Aydın Sayılı, Britannica
- 102 ~1200 Şemseddin Semerkandî Semerkand Fizik İlim tasnifleri, mantık sistematikleştirmesi A. Sayılı
- 103 ~800 Yuhanna bin Mâsûye Bağdat Tıp Göz hastalıkları tedavisi, gözlüklerin ilk tasarımı Sezgin
- 104 ~950 Ebu'l Vefâ el-Bûzcânî İran Astronomi Sferik trigonometriyi geliştirdi Sezgin, Britannica
- 105 ~1100 Nizamülmülk İran (Selçuklu) Eğitim Nizamiye Medreseleri – bilim eğitiminin kurumsallaşması Britannica

- 106 ~1300 Takiyüddin İstanbul (Osmanlı) Astronomi Mekanik saatler, rasathane A. Sayılı, Sezgin
- 107 ~800 İbn Kuteybe Irak Bilim tarihi Bilgi dallarının sınıflandırılması Sezgin
- 108 ~1300 Kadızâde Rûmî Bursa – Semerkand Astronomi Uluğ Bey'in rasathanesinde önemli çalışmalar Sezgin
- 109 ~1150 El-Ghazali Endülüs (İspanya) Felsefe Mantık ve epistemoloji üzerine önemli katkılar Britannica
- 110 ~1250 Uluğ Bey Semerkand (Timur) Astronomi Uluğ Bey Rasathanesi ve yıldız katalogları Sezgin, A. Sayılı
- 111 ~1200 El-Cezerî Diyarbakır (Artuklu) Mekanik Su gücüyle çalışan makineler, otomatlar Fuat Sezgin, Aydın Sayılı
- 112 ~1300 Kutbettin Şirazi İran Astronomi Gökkuşağı oluşum teorisi, atmosfer hakkında önemli çalışmalar Aydın Sayılı
- 113 ~950 El-Kâzîmî Bağdat Astronomi Astronomik tablolar ve güneş sistemi üzerine gözlemler Fuat Sezgin
- 114 ~1300 İbn Battûta Fas Coğrafya Seyahatnâmeleriyle dünya bilgisi Sezgin
- 115 ~850 El-Kindî Kûfe Felsefe Aristo'nun mantık eserlerini İslam felsefesine entegre etti Britannica
- 116 ~850 El-Tûsî İran Astronomi Optik üzerine önemli çalışmalarda bulundu Sezgin
- 117 ~850 El-Bâhith Endülüs Matematik Cebirsel denklemlerin analitik çözümleri üzerine çalışmalar Britannica
- 118 ~1200 El-İdrîsî Fas Coğrafya Dünya haritası, coğrafi keşiflerin temellerini atma Aydın Sayılı
- 119 ~1300 İbn Nafis Şam Tıp Küçük kan dolaşımını keşfetti, kalp üzerine önemli araştırmalar Britannica
- 120 ~1400 Kâşî (el-Kaşi) Semerkand (Timur) Matematik Ondalık sayı sistemi ve matematiksel tablolar Sezgin, A. Sayılı
- 121 ~1000 Câbir bin Hayyan Kûfe (Abbasi) Kimya Kimyanın temelleri, damıtma ve süblimasyon teknikleri Aydın Sayılı, Fuat Sezgin
- 122 ~1100 El-Bîrûnî Harezm Astronomi Dünya çapını ve göksel hareketleri hesapladı Aydın Sayılı, Britannica
- 123 ~1150 El-Ghazali Endülüs (İspanya) Felsefe Mantık ve epistemoloji üzerine önemli katkılar Britannica

124 ~1200 Şemseddin Semerkandî Semerkand Fizik İlim tasnifleri, mantık sistematikleştirmesi A. Sayılı

125 ~850 Yuhanna bin Mâsûye Bağdat

NOT: Bu liste tam olmayıp düzeltmeler de gerekebilir. YZ listeyi 300'e kadar ücret karşılığı (20-200 USD) daha üst programla uzatabiliyor.

⚡ Arap ve Osmanlı Bilimsel Katkıların Özeti:

İslam Dünyası, özellikle Arap Bilim Adamları ve Osmanlı İmparatorluğu, ortaçağ boyunca büyük bilimsel atılımlar yapmış ve bilimin pek çok farklı dalında katkılar sağlamıştır. İbn Sina (Avicenna), İbn al-Haytham, El-Razi, İbn Khaldun, El-Battani, Mimar Sinan, Kâtip Çelebi gibi ünlü isimler, sadece Arap Dünyası'nda değil, dünya çapında bilime katkıda bulunmuş önemli şahsiyetlerdir.

Optik, astronomi, tıp, matematik, kimya, felsefe, mimarlık, harita yapımı ve toplum bilimleri gibi alanlarda yapılan bu keşifler, Batı'daki bilimsel gelişmeleri de büyük ölçüde etkilemiştir.

Ayrıca, Osmanlı İmparatorluğu'nda, medrese eğitimi ve bilimsel ilerlemeler, toplumun kültürel ve bilimsel gelişimine büyük katkı sağlamıştır. Özellikle Mimar Sinan, Evliya Çelebi ve Kâtip Çelebi gibi isimler, Osmanlı'nın zirve dönemindeki bilimsel ve kültürel birikimi yansıtmaktadır.